

УДК [378/016 : 811] : 004.9

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Л.І.Дідух

***Анотація.** У статті розглядається використання проектної технології навчання, інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови.*

***Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, компетентність, комунікативний підхід, проект, проектна технологія.*

***Аннотация.** В статье рассматривается использование проектной технологии обучения, информационно-коммуникационных технологий в профессиональной деятельности учителя иностранного языка.*

***Ключевые слова:** информационно-коммуникационные технологии, коммуникативный подход, компетентность, проект, проектная технология.*

***Summary.** The usage of project education technology, informative-communicative technologies in professional activity of the foreign language teacher has been considered in the article.*

***Key-words:** informative-communicative technologies, competence, communicative approach, project, project technology.*

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) все частіше впроваджуються в життя людини, а інформаційно-комунікаційна компетентність дедалі більше визначає рівень її освіченості. Не викликає сумніву той факт, що нині без широкого використання ІКТ побудувати навчальний процес дуже складно. Учні, володіючи широким колом комп'ютерних навичок, хочуть і

можуть їх використовувати у вивченні низки шкільних предметів. Не винятком тут є іноземна мова. В умовах сучасного суспільства інформаційно-комунікаційна компетентність педагога, його здатність вирішувати професійні педагогічні завдання із залученням ІКТ, є важливою складовою професіоналізму. Це і визначає актуальність даної проблеми.

Мета статті – проаналізувати використання ІКТ у професійній діяльності вчителя іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. В процесі викладання іноземних мов з використанням ІКТ розв'язуються такі завдання:

- формування та вдосконалення мовних навичок і вмінь читання, письма, говоріння, аудіювання;
- розширення активного та пасивного словникового запасу;
- одержання культурологічних знань;
- формування культури спілкування;
- формування елементів мислення;
- формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності,
- формування потреби до використання іноземної мови з метою спілкування;
- формування навичок роботи в групі.

Для реалізації цих завдань у педагогічній діяльності використовуються такі комп'ютерні програми:

- Microsoft Word;
- Microsoft Internet Explorer;
- Microsoft Power Point;
- Windows Movie Maker;
- комп'ютерні навчальні програми.

Розгляньмо докладніше ці програми.

Microsoft Power Point

В основу використання на уроках іноземної мови мультимедійних презентацій покладено комунікативний підхід до оволодіння всіма аспектами іншомовної культури: пізнавальний, навчальний, розвивальний і виховний. На основі комунікативного підходу здійснюється мовленнєва діяльність: читання, говоріння, аудіювання, письмо.

Пізнавальний аспект у роботі над презентацією сприяє формуванню мотивації. Створюючи презентацію, учні інтегрують усі види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання, письмо. Для того, щоб відібрати необхідний для своєї презентації матеріал, учням доводиться проглянути чимало друкованого матеріалу, попрацювати з лінгвокраєзнавчим і енциклопедичним матеріалом, довідниками і словниками. Також тексти для читання використовуються на слайдах презентації. Таким чином, в учнів формуються лексичні, граматичні, вимовні навички читання.

Презентації містять як розвивальний, так і виховний аспекти. Під час роботи над презентацією в учнів розвивається уява, творче мислення, самостійність та інші якості особистості. Захист презентації надає можливість, учням набувати вмінь комунікативного спілкування, вчитися не лише комунікабельності, мистецтву взаємного спілкування, але і навчатися виявляти повагу й увагу до інших членів групи, до їхньої праці; виховується шанобливе ставлення до чужої думки, до творця презентації, вони також вчать краще розуміти один одного, виявляти почуття товариськості, взаємопідтримки, усвідомлення своєї культури через контекст культури іншомовних країн.

Крім цього, мультимедійні презентації можуть використовуватися в процесі введення та закріплення лексичного, граматичного, країнознавчого матеріалу, в якості підґрунтя для навчання монологічному та діалогічному мовленню. Застосування презентацій веде до кращого засвоєння матеріалу через можливість використання анімації, зміни найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, додавання фотографій, малюнків, схем, таблиць.

Широке застосування Microsoft Power Point на уроках іноземних мов породжує бажання учнів до створення презентацій, що підтверджує їх ефективність.

Учні можуть самостійно створювати презентації та коментарі до них.

Працюючи над створенням презентації, відповідно за обраною темою учні відбирають той матеріал, події, факти, які найбільш їм цікаві. В процесі цього виявляються найбільш актуальні проблеми для обговорення, що становлять взаємний інтерес. Отже, не тільки вивчають мову, а й засвоюють роботу з комп'ютером, вчать вибирати головне, концентрувати на ньому свою думку. Доповіді та реферати, які виконали учні, як правило, не заслуховуються під час занять з причини відсутності часу. Презентації ж можна або включити в зміст заняття (у пояснення викладача), представити у вигляді візуального коментаря в процесі перевірки домашнього завдання, що економить час і навіть після занять учні переглядають їх. Кожний із учасників має можливість відстояти свою точку зору, відчуття увагу і почуття успіху.

Таким чином, використання інформації у вигляді тексту, графіки, звуку і рухомих картинок допомагає: розширювати і поглиблювати знання, вміння, навички в оволодінні іншомовною комунікативною компетенцією; стимулює інтерес учнів до вивчення іноземних мов, мовленнєву діяльність і має емоційний вплив на учнів, включаючи музичні, анімаційні заставки, фотографії, картинки, що допомагають засвоєнню іноземної мови і знижують стомлюваність; сприяють розвитку світогляду всіх учасників навчального процесу.

Одним із головних завдань вивчення іноземної мови є знайомство з культурою країни, мова якої вивчається. Це дає можливість ознайомлення з культурною спадщиною країн. Використання Інтернет надає можливість одержати доступ до значних обсягів ілюстративного матеріалу.

Інтернет становить найбільший, постійно оновлюваний і поповнюваний інформаційний ресурс у світі. Він сприяє підвищенню пізнавальної активності і мотивації навчання, формує навички дослідницької роботи і умінь працювати з інформацією.

Головна мета вивчення іноземних мов, як відомо, це – формування комунікативної компетенції. Використовуючи Інтернет, можна:

- включати матеріали мереж до змісту уроку (інтегрувати їх у навчальну програму);
- проводити самостійний пошук інформації в межах роботи над проектом;
- підвищувати мотивацію та створювати потребу у вивченні іноземних мов за допомогою живого спілкування;
- формувати та розвивати вміння та навички читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного рівня складності;
- формувати та розвивати уміння і навички аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, а також підготовлених викладачем;
- удосконалювати вміння здійснювати монологічне і діалогічне мовлення на основі проблемного обговорення матеріалів, представлених викладачем чи іншими учасниками навчального процесу.
- удосконалювати вміння писемного мовлення, складаючи відповіді партнерам з листування;
- поповнювати словниковий запас лексики мови, що вивчається, а також відбиває певний етап розвитку культури народу, соціального й політичного устрою суспільства, використовуючи автентичні тексти тих країн, мову яких вивчають;
- отримувати культурознавчі знання, що включають в себе мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країн, мова яких вивчається.

Комп'ютеризація навчання іноземних мов допомагає полегшити доступ до інформації і скоротити час на її вивчення. Нині є величезний вибір мультимедійних продуктів, Інтернет-сторінок, що містять інформацію, необхідну для вивчення іноземних мов, електронних підручників, баз даних з тематичними текстами і вправами.

Особливо цікавим є використання матеріалів Інтернет під час роботи над поточною темою уроку з іноземної мови. Учні або їхні групи одержують завдання – знайти матеріал з певної проблеми, обговорити цю проблему, створити відповідну презентацію, відеоролик і т. ін.

Розвиток ІКТ та ІКМ (інформаційно-комунікаційних мереж) відкрили можливість використання проектної технології у вивченні іноземних мов. Це участь в телекомунікаційних проектах, Веб-квестах, що надає можливість всім його учасникам здійснювати активне навчання, спілкування в процесі колективної діяльності.

Як свідчить досвід використання телекомунікаційних проектів у вивченні іноземних мов, позитивні результати дає використання наступного алгоритму:

I етап – підготовчий:

Визначення теми, мети, завдань проекту.

Рекомендації викладача щодо виконання проекту.

Ознайомлення зі шкалами оцінювання: актуальність, значимість навчального матеріалу, якість представлення проекту, його оформлення.

II етап – процесуальний:

Складання плану роботи.

Збирання інформації та матеріалів.

Консультації викладачів (з іноземної мови, інформатики).

Узагальнення зібраної інформації.

Оформлення результату проекту.

III етап – підсумковий:

Презентація проекту.

Оцінка проекту.

Вибір тематики проектів зумовлений, насамперед, колом інтересів, змістом тем, що вивчаються, рівнем знань студентів, учнів.

Наприклад, пропонується така тематика з вивчення німецької мови: «Freizeit und Urlaub in Deutschland», «Kunst und Wissenschaft in Deutschland», «Politik und Parteien in Deutschland, in Osterreich und in der Sweiz», «Wirtschaft und Industrie in Deutschland, in Osterreich und in der Schweiz», «Krisen und Konflikte in der Welt» т. ін.

Учням надається можливість добору матеріалів з наведених тем. До кожної теми підготовлені запитання, кожне з яких має кілька відповідей, де одна – правильна. Попередньо вивчається і готується матеріал, створюється публікація і презентація виконання проекту.

Іншим видом проектної технології, що використовується у вивченні іноземних мов, є Веб-квест.

Веб-квест (від англ. web – павутина і quest – пошук) – сторінки на сайтах в мережі Інтернет, що містять гіперпосилання на інші сторінки з певної теми [2, с. 451].

В основі Веб-квестів лежить проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернет.

Наведемо для прикладу структуру і одну зі сторінок Веб-квеста з німецької мови.

У вивченні мови можуть використовуватися Веб-квести:

- з різних навчальних дисциплін, що створенні для носіїв мови;
- для тих, хто вивчає іноземні мови.

Використання Веб-квестів та інших завдань на основі ресурсів Інтернет у вивченні мови вимагає від учнів відповідного рівня володіння мовою для роботи з автентичними ресурсами Інтернет. У зв'язку з цим, ефективна інтеграція Веб-квестів у процес навчання іноземним мовам можлива в тих випадках, коли Веб-квест:

- є творчим завданням, що завершує вивчення будь-якої теми;
- супроводжується тренувальними лексико-граматичними вправами на основі мовного матеріалу, що використовується у Веб-квесті автентичних ресурсів. Виконання таких вправ може або випереджати роботу над квестом, або здійснюватися паралельно з нею [1, с. 313].

Розгляньмо для прикладу навчальний проект «Мандрівка по Торонто». Даний проект спрямований на вивчення англійської мови і на одержання додаткових знань про Канаду. В процесі роботи студенти, учні знайомляться з ландшафтом, пам'ятниками, традиціями та особливостями життя мешканців Торонто.

Також вони одержують практичну інформацію про мову Канади, її специфіку, вчать працювати з автентичними матеріалами, засвоюють методи збирання й аналізу інформації з мережі Інтернет, журналів, газет і книг. Проект мотивує студентів до самостійної роботи, прищеплює інтерес до історії, культури, традицій країни, розвиває пізнавальні інтереси студентів, учнів, їхні інтелектуальні і творчі здібності та ін.

Предметна область

Проект орієнтований на чинні програми з англійської мови. Він також може бути інтегрований у рамках навчального процесу з історії, географії, етнографії, культурології, англійської мови.

Для виконання проекту потрібно 8 тижнів урочної / позаурочної діяльності.

Проект спрямований на:

- виховання духовно-розвиненої особистості, яка має гуманістичний світогляд, збагачення духовного світу;
- прищеплення інтересу до історії, культури і традицій країни, мова якої вивчається;
- розвиток пізнавальних інтересів, інтелектуальних і творчих здібностей, формування читацької культури;
- навчання використання ІКТ для пошуку інформації і оформлення результатів дослідження;
- навчання аналізу та порівнянню мовних джерел;
- організацію командної / групової роботи.

Запитання для виконання проекту

Засадниче питання: Чому люди їдуть до Торонто?

Питання навчальної теми:

Чи можна вважати Торонто туристичним містом?

Торонто і всесвітньо відомі культурні та спортивні центри. Чи взаємопов'язане це?

Торонто – місто відпочинку або навчання?

Що цікавого для Вас у Торонто?

Питання за змістом:

Яке географічне розташування Торонто?

Яке населення Торонто, його склад?

Які місця Торонто найпривабливіші для туристів?

Які газети щодня виходять у Торонто?

Чим відрізняється телевізійна вежа Торонто від усіх інших у світі?

Які найбільш привабливі райони Торонто, опишіть їх.

Охарактеризуйте культурне життя Торонто.

Які відомі музеї в Торонто? Опишіть їх.

Які відомі виставкові зали Торонто? Що нині в них відбувається?

Де можна одержати вищу освіту в Торонто?

Які мови використовуються в установах Торонто?

Чим відрізняється англійська мова в Канаді від англійської мови в Торонто?

Які свята відзначаються в Торонто?

Виділити найбільш вражаючі місця міста Торонто.

Які найбільш великі і відомі міста Канади?

Алгоритм виконання проекту

До роботи над проектом	Студенти працюють над проектом і виконують завдання	Після завершення роботи над проектом
<p>План проекту</p> <p>Вступне анкетування студентів</p> <p>Презентація викладача</p>	<p>Планування роботи в групі.</p> <p>Пошук відповідей на поставлені запитання.</p> <p>Обговорення проміжних результатів діяльності.</p> <p>Самооцінка якості проведе-ного дослідження.</p> <p>Планування презентації.</p> <p>Критерії оцінювання роботи дослідницьких груп і оформлення результатів дослідження.</p>	<p>Презентації груп.</p> <p>Виступ на конференції.</p> <p>Критерії оцінювання роботи дослідницьких груп і оформлення результатів дослідження.</p> <p>Виступ на конференції.</p>

Опис методів оцінювання

Перед початком роботи над проектом проводиться індивідуальне анкетування первинних знань з дисциплін, що вивчаються, з метою подальшого планування діяльності. В процесі роботи учні вивчають питання з обраної теми, відповіді на які потім обговорюються в групі. Учні одержують критерії оцінювання роботи, що слугують для самоконтролю і коригування їх дій під час виконання проекту, а також одержують лист планування презентації і критерії оцінювання, оформлення результатів дослідження, спираючись на які, групи готують свої презентації з обраної теми. Наприкінці проекту проводиться самооцінка якості проведеного дослідження, що сприяє формуванню самостійності студентів. Після завершення проекту учні представляють на міні-конференції свої презентації як підсумок проведеного дослідження. При цьому оцінюється вміння учнів обговорювати, ставити запитання і відповідати на них, стислість і повнота виступів, писемність, творчий підхід.

Відомості про проект

Необхідні початкові знання, вміння, навички

1. *Знання:* базового курсу з англійської мови.

2. *Уміння:*

робота з різними джерелами інформації;

цілеспрямований пошук інформації в Інтернет;

робота із словниками, в тому числі з електронними;

3. *Навички:* підготовка і проведення презентації.

Планування навчальної роботи

Етап I (вступне заняття)

Знайомство учнів з поняттям «Проект / проектна діяльність».

Пояснення на прикладі інших проектів, як треба працювати над проектом і який має бути результат їхньої роботи.

Вхідне тестування первинних знань.

Проведення заняття для надання короткої інформації про проектний метод навчання і роботу в мережі Інтернет, публікації текстів і фотографій.

Етап II (настановче заняття)

Викладач, урахувавши підсумки анкетування, представляє презентацію, організовує обговорення представленої теми.

Учням пропонується розділитися на групи і вибрати тему, яка їх цікавить.

1-а група: чи можна вважати Торонто туристичним містом? (види відпочинку в Торонто).

2-а група: чи можна вважати Канаду туристичною країною? (місця відпочинку в Канаді).

3-я група: Торонто і всесвітньо відомі пам'ятники. Чи взаємопов'язане це? (Пам'ятники Торонто).

4-а група: Торонто – місто відпочинку, бізнесу або навчання? (Вивчення в Торонто мов як іноземних).

5-а група: Звичаї і традиції Канади. Цікаві вони нам, чи ні? (свята Канади).

Групам роздаються матеріали для роботи над проектом:

питання з тем;

пам'ятки для студентів;

лист планування роботи в колективі групи.

Етап III (робота над проектом)

викладач допомагає кожній тематичній групі розподілити ролі, обговорити способи пошуку інформації (особливо в мережі Інтернет), стратегію і методи дослідження даної теми;

викладач знайомить учнів з критеріями самооцінки, які допоможуть їм усвідомити свою діяльність у межах проекту;

учні здійснюють пошук інформації; обговорюють її; одержують нові запитання за змістом теми;

учні обговорюють і порівнюють знайдену інформацію, роблять висновки і відповідають на проблемні запитання;

учні готують презентацію як підсумок свого дослідження. Заздалегідь знайомляться з листом планування презентації;

одночасно з оформленням презентації учні готуються до її захисту. Для цього вони знайомляться з критеріями оцінювання робіт дослідницьких груп і оформленням результатів дослідження, в яких приділяється увага як створенню презентації, так і вмінню усно її представляти (викладати результати свого дослідження, відповідати на поставлені запитання, ставити свої запитання).

Етап IV (презентація проекту)

Кожна група представляє свою презентацію і проводить її захист. Під час виступу інші групи,

запрошені гості оцінюють діяльність за визначеними критеріями оцінювання робіт дослідницьких груп і оформлення результатів дослідження.

Як загальний підсумок роботи – обговорення всіх проведених досліджень і відповідь на проблемне запитання.

Етап V

аналіз роботи над проектом: обговорення «плюсів» і «мінусів» проектної діяльності взагалі і, зокрема, власного проекту, обговорення одержаних результатів; представлення результатів роботи на конференції.

Матеріали і ресурси, необхідні для виконання проекту – цифрові пристрої: комп'ютер, принтер, сканер, електронні носії, мережа Інтернет, устаткування для конференції.

Технології і програмне забезпечення: програми для електронної пошти, електронні енциклопедії, програми обробки зображень, Веб-браузер, текстовий редактор, мультимедійні програми.

Додаткові ресурси

1. Електронний словник «AbbyLingvox3.exe».

Література

Travel Top 10-Toronto. Путеводитель от Дарлинг Киндерал-Торонто. DK Publishing. 2005. – 149 с.

Газети «The Globe and Mail», «National Post».

Газета «Toronto Star».

Газета «Free Press Publication».

Газета «Southam Priss».

Kaplan TOE FL BT CD-ROM 2007-2008 Edition.

Cambridge IELTS, 2007.

Raymond Murphy. English Grammar in USA.

Висновок. Використання проектної технології, телекомунікаційних проектів, Веб-квестів у вивченні іноземних мов сприятиме:

- підвищенню мотивації студентів до вивчення іноземних мов і ІКТ;
- розвиток творчої і пошукової самостійності тих, хто навчається;
- засвоєння та формування навичок здійснення наукової роботи: відбір матеріалу, виділення головного, пошук цікавих ілюстрацій, засобів оформлення та ін.;
- удосконалення навичок писемного мовлення, іншомовної компетенції;
- розвиток умінь використання ресурсів Інтернет у навчальному процесі, набуття досвіду роботи в команді та ін.

Література

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : ЛДУ БЖД, 2012. – 380 с.
2. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пособие. / А. В. Хуторской. – 2-е изд., перераб. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с. : ил.